

аспектами та основними напрямками діяльності, та врахувавши всі недоліки дозволяє вивести роботу ресурсних центрів в Україні на якісно новий рівень.

#### ЛІТЕРАТУРА:

1. Бочарова В.Г. Педагогика социальной работы: [учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений] / Бочарова В.Г. – М.: SYR-Аргус, 1994. – 256 с.
2. Бочкарева Н.И. Три недели по американским библиотекам / Н. И. Бочкарева // Детское чтение: проф. информ. журнал. – Новгород: [б.и.], 2005. – С. 132–134.
3. Демидова И.Д. Ресурсный центр социально-гуманитарных исследований Санкт-Петербургского Государственного университета: организационная структура ресурсного центра [Электронный ресурс] / Демидова И.Д. – Режим доступа: <http://ick.kemsu.ru/proj/fed.htm>.
4. Жукова Т.Д. Реализация целей образования через школьные библиотеки / Т.Д. Жукова, В. П. Чудинова. – М.: Русс. шк. библи. Ассоциация, 2007. – 224 с.
5. Пантюхова Т.В. Сравнительный анализ деятельности российских и зарубежных школьных библиотек / Т.В. Пантюхова // Румянцевские чтения: материалы междунауч. конф. (Москва, 11–13 апр. 2006 г.). – М.: Пашков дом, 2006. – С. 215–221.
6. Практикоорієнтована концепція ресурсних центрів в системі початкової професійної освіти: проект Інституту розвитку професійного утворення Міністерства освіти і науки Російської Федерації від 10.03.04 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [fprkipro.narod.ru/ResZentr/konchep.htm](http://fprkipro.narod.ru/ResZentr/konchep.htm).
7. Савинова А.А. Организационно-правовые проблемы и перспективы деятельности региональных ресурсных центров [Электронный ресурс] / Савинова А.А. – Режим доступа: <http://rc.iot.ru>.

УДК 378.013.42:792.8:006.035

О.Ю. Хендрик

### **ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА УКРАЇНИ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

*У статті досліджується проблема стратегії розвитку сучасної хореографічної освіти у контексті соціального розвитку суспільства в Україні. Показано можливості впливу фахової підготовки зі спеціальності “Хореографія” в Україні та інших країнах світу на соціальний розвиток майбутніх хореографів.*

*In this article is dealing with the problem of development strategies of modern dance education in the context of social development of society in Ukraine. Are shown ability to influence training in the specialty “Choreography” in Ukraine and other countries on the social development of future choreographers.*

*Вступ.* Глобальні та соціальні зміни в суспільно-економічному, духовному розвитку України, потребують розроблення (опрацювання) стратегічних завдань і визначення головних напрямів оновлення і вдосконалення вищої освіти в Україні, підвищення її якості і приведення у відповідність до структури потреб ринку праці. Поширення інтересу населення країни до сучасних напрямів хореографічного мистецтва та попиту на кваліфікації “Викладач хореографічних дисциплін”, “Балетмейсер”, “Керівник хореографічного колективу” у закладах вищої мистецької освіти, зумовило збільшення кількостей вищих навчальних закладів, які пропонують освіту за спеціальністю “Хореографія”. Але кожен з них працює за своїми уявами щодо змісту хореографічної освіти з сучасних напрямів танцювального мистецтва та змісту дисциплін загальнопрофесійного напрямку, профільної підготовки та факультативних дисциплін. У цих умовах виникає потреба у розробці стандарту вищої хореографічної освіти, оновленні державних вимог до професійних і

духовних якостей випускника, який здобув відповідний освітній фаховий рівень “Хореографія”. Профілізація загальноосвітніх дисциплін, їх інтеграція з фаховими посилюватиме вплив хореографічного мистецтва на гуманізацію соціальних орієнтацій студентської хореографічної молоді, що через їх майбутню творчість сприятиме зміцненню соціальних якостей характеру, розвитку просоціальної поведінки населення країни взагалі. Проте при розробці державного стандарту з хореографічної освіти необхідно зважати на можливості позитивного впливу хореографічного мистецтва на соціальний розвиток впершу чергу молоді. Що залежить від акцентування підготовки або на технічній складові, або на соціодуховному вдосконаленню майбутнього хореографа. Оскільки вища освіта забезпечує відтворення та розвиток педагогічного потенціалу хореографічного мистецтва і соціальну спрямованість виховного процесу у суспільстві.

Стратегії реформування освіти в цілому досліджують в Україні В. Олійник, Я. Болюбаш, Л. Даниленко, В. Довбищенко, І. Єрмаков; позиції стану та завдань вищої освіти у країні її трансформації в контексті болонського процесу – Д. Герцюк, М. Згуровський та інші; стандарти соціально-педагогічної освіти – О. Безпалько, І. Зверева, А. Капська та інші; Соціальне виховання як питання національної та глобальної безпеки в умовах інформаційного суспільства – Т. Алексеєнко. Мистецтво як засіб соціального виховання розглядають в педагогіці науковці: І. Зверева, Л. Коваль, О. Олексюк, Т. Скорик, С. Хлебик та інші. Проблему професійної підготовки хореографа в системі вищої гуманітарної освіти: С. Забрєдовський, С. Легка, О. Таранцева та інші. Танець, як один з засобів соціального виховання, розглядають в педагогіці та в наукових дослідженнях з хореографії: О. Бурля, Н. Мордовіна, І. Сердюк, А. Тараканова, Л. Черепуха та інші. Проте проблеми стратегії розвитку сучасної хореографічної освіти у контексті соціального розвитку суспільства в Україні досліджені недостатньо. Особливої уваги, на нашу думку, заслуговують завдання поширення позитивного впливу хореографічного мистецтва на розвиток соціальності студентської хореографічної молоді як умови підвищення ефективності позитивного впливу хореографії на соціальний розвиток, як студентської молоді, так і суспільства взагалі. Вдосконалення фахової підготовки хореографів підвищить їх соціальний розвиток та через їх хореографічну діяльність поширить соціальний розвиток населення.

*Формулювання цілей статті.* Тому, метою даної публікації є дослідження впливу фахової підготовки зі спеціальності “Хореографія” в Україні та інших країнах світу на соціальний розвиток майбутніх митців-хореографів.

*Результати дослідження.* Державна стратегія розвитку хореографічного мистецтва має велике значення у процесі вищої освіти та соціального виховання молоді України. Підставою для державного регулювання освітою є існуючий закон “Про вищу освіту”, спрямований на врегулювання суспільних відносин у галузі навчання, виховання, професійної підготовки громадян України, але створює лише умови для самореалізації особистості та забезпечує потребу суспільства і держави у кваліфікованих фахівцях [1]. А стандарт вищої хореографічної освіти забезпечував би розвиток, навчання та виховання студентів як суб’єктів освітнього процесу засобами мистецтва; а тим більше, визначив би загальну мету та завдання розвитку хореографічного мистецтва на Україні. Відсутність стандарту відображається на якості фахової підготовки хореографів та соціальному становленні і розвитку студентської молоді. Це зазначили і учасники парламентських слухань від 4 червня 2004 року, що “вища школа ще не стала дієвим чинником утвердження моделі інноваційного соціально-економічного розвитку України. У державі не створено достатніх умов для реалізації в повному обсязі вимог законів України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” [2]. На жаль, що з цього часу майже нічого не змінилось: не існує державної програми розвитку мистецтва, культури та вищої мистецької освіти. Тому розуміло, що освітні моделі розробляють самі вищі навчальні заклади, кожний для відповідних спеціальностей.

“Державний стандарт вищої освіти – це сукупність норм, які визначають вимоги до освітнього (освітньо-кваліфікаційного) рівня. Він створюється з метою збереження єдиного освітнього простору в державі, забезпечення високого рівня надання освітніх послуг і вироблення єдиних засобів діагностики їх якості. Такий стандарт є складовою державних стандартів вищої освіти, у якій узагальнюються вимоги з боку держави, світового співтовариства та споживачів випускників до змісту освіти і навчання фахівців” [1].

Відсутність такого стандарту у хореографічній освіті призводить до дещо “стихийного” розвитку хореографічного мистецтва, і як наслідок, до відсутності можливостей прогнозування його впливу на соціально-духовний розвиток як студентів, так і населення в Україні.

У вищих закладах мистецької, культурної та педагогічної освіти України навчають усім можливим напрямкам та стилям сучасного танцю, на жаль, не замислюючись над тим, як вони впливають на танцювальне мистецтво, балетний театр в Україні та на душу українського народу. Запозичувати танцювальну культуру інших етносів, народів, рас необхідно з великою обережністю. Треба вміти відокремлювати хореографічні напрями, які зможуть обогатити виразними можливостями існуючу вітчизняну танцювальну культуру, посилити соціальні функції танцю, а які навпаки, призведуть до загублення національних основ, самобутності хореографічних форм, особистісної деградації виконавців танцю та глядачів. Наприклад, стилізація українського танцю іноді доводить до смислового абсурду прочитання танцювальних рухів. Особливо це притаманно українській естраді. Так, дівчата, студентки Київського національного університету культури та мистецтв, “підтанцювають” естрадній співачці та під слова “край, мій рідний край” виконують водночас рухи танців хіп-хоп та українського національного: круги стегнами, їх коливання уперед-назад (що у негрітянській, арабській культурах означає здатність до зачатку дітей), при цьому, час від часу руки складаються на груді, мов “притримуючи манисто”, що в українській танцювальній культурі символізує скромність. Поєднання таких глибоко відмінних за своєю сутністю рухів може лише нашкодити формуванню уяви глядача щодо рис характеру, манери поведінки української сучасної дівчини у “рідному краї”. Або хореографічні мініатюри, які наблюдали усі шанувальники хореографічного мистецтва України у рамках проекту “Танцюють всі”. Деякі хореографи під українські пісні створювали твори у стилі “фольк”, але нічого спільного з українською хореографічною лексикою або стилізацією глядач не побачив; а інші хореографи пропонували танці з невдячними, грубими взаємовідносинами між молоддю: дівчата штовхають хлопців руками, хлопці – дівчат. Хореограф із США пан Франциско Гомес пропонував глядачу танець чоловіка у напівжіночому костюмі, де дівчина його зваблює, а потім зриває одяг. А ізгнання демонів на сцені зі всіма традиціями ужасів американського кінематографа, не можливо піддати ніякої критиці. Навязування таким чином сюжетів, образу життя, спілкування іншої культури негативно впливає як на індивідуальність балетмейстерської думки українських хореографів, так і на хореографічну культуру нашої країни. На жаль, такий танцювальний сурагат, який не має ані художньої, ані соціальної цінності пропонується телебаченням і, також негативно впливає на уявлення глядача щодо сучасної танцювальної культури України, сприяє деградації студентської хореографічної молоді. Тому, такі хореографи, як пані Т. Денісова, не змогли відокремити лексичний матеріал Бродвейського джазу від соціального образу американської молоді, не змогли адаптувати цей стиль до духовної культури нашого народу. Неможливо виносити на професійну сцену види танців з нічних клубів та стриптиз-барів, існує сценічна культура, за межі якої хореограф не повинен переходити. Отже, формування соціальної культури хореографів, особливо майбутніх, необхідно, оскільки вони, в умовах вітчизняної моди на танець, мають безпосередній вплив на виконавця і глядача, а їх професійна діяльність є складовою частиною формування духовної сфери людини сучасного суспільства.

Безумовно, танцювальне мистецтво України трансформується у контексті глобалізаційних процесів та соціально-економічних змін у країні (зниження фінансування

закладів освіти, шкіл мистецтв, хореографічних студій; існування фінансової неспроможності більшості населення країни, людей, які бажають навчатися хореографії). Проте соціальне замовлення на фахівця за спеціальністю “Хореографія” та фахова підготовка, що зважає на соціальну специфіку професійної діяльності, потребують створення такого стандарту хореографічної освіти, завдяки якому сучасне хореографічне мистецтво мало би всі умови до соціального та естетичного виховання населення країни і сприяло духовному розвитку суспільства. Треба розуміти, що національна танцювальна культура являє собою платформу для усіх напрямків сучасної хореографії, де вони адаптуються, трансформуються для збагачення танцювальної культури країни. Прикладом тому є танцювальна група “Мувінг ін ту денс мот оф таун” з Південної Африки, яка виникла наприкінці 70-х років, як танцювальна група протесту проти апартеїду. Вона створила дивовижний стиль “Афро фьюжин” – поєднання африканських та західно-європейських елементів. Але найголовніше, що використовуючи усі сучасні тенденції розвитку хореографії, вона лише поповнила скарбницю національного Південно Африканського танцю, зробила його сучасним на протязі усіх років існування та виховала не одне покоління шанувальників їх творчості.

Україна має талановитих хореографів з сучасної хореографії: Е. Коляденко, А. Рубіна, К. Тамільченко та інші, які зважають на ідеї та проблеми сучасної української молоді та створюють оригінальні хореографічні твори за мотивами класичної літератури. Такі хореографи мають авторський стиль – і не виключно класичний танець, і не вільна пластика, не бальний танець, не модерн, але у якому загальнолюдські цінності сильніше виражені, ніж язична дикість. Вони пропонують своє бачення світу, свої мотиви, ідеали, свої сприймання традицій і сама хореографія несе гуманістичні ідеали. Безумовно, що творче мислення хореографа залежить від рівня сформованості його внутрішньої і загальної культури, тому у фаховій освіті велике значення мають гармонізація фахового навчального (технічна майстерність) і виховного (сприяння соціокультурному розвитку) процесів у формуванні особистості майбутнього хореографа. Основу професійної освіти мають складати єдині для всіх вищих навчальних закладів мистецтва, культури і туризму, вимоги з боку держави:

- підвищення ефективності хореографічного мистецтва, як засобу соціального виховання населення;
- збереження специфіки національної хореографічної культури, яка не розчиниться у сучасній хореографії іншої культури, а забезпечить наступність культури української нації в часі.

Створення стандартів професійної освіти складний та неоднозначний процес, що потребує звертання до досвіду інших країн. Порівняльний аналіз освітніх стандартів різних країн, де хореографічне мистецтво має багату історію виховання талановитих хореографів, сподіваємося допоможе з'ясувати важливість впровадження стандарту хореографічної освіти, як визначення загальної мети та завдань розвитку хореографічного мистецтва країни в цілому.

У Росії за напрямом художня освіта державний стандарт спрямовує зусилля викладачів на вихованні загальних якостей майбутнього бакалавра з хореографічного мистецтва. Так, у кваліфікаційній характеристиці випускника підкреплено його як соціалізуючу функцію: “здійснювати розвиток, навчання і виховання учнів як суб'єктів навчального процесу засобами мистецтва; сприяти соціалізації, формуванню загальної культури особистості, бути свідомим до вибору і наступному засвоєнню професійних освітніх програм”, так і професійну функцію: “систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію, бути готовим приймати участь у діяльності методичних об'єднань та інших формах методичної роботи, здійснювати зв'язок з батьками (особами, які їх замінюють), виконувати правила та норми охорони праці, техніки безпеки і протипожежної безпеки, забезпечувати охорону життя та здоров'я учнів у освітньому процесі” [5: 1]. А міждисциплінарний зв'язок загальнопрофесійних і суто професійних дисциплін посилен завдяки впровадженню таких предметів:

- у розділі Педагогіка: “Практична педагогіка”, “Практикум з рішень професійних завдань”;
- у розділі “Психологія”: “Психологія розвитку”, “Соціальна психологія”, “Педагогічна психологія”;
- “Технології та методіки навчання (з дисциплін профільної підготовки)”;
- у розділі “Естетіка”: “Аналіз та інтерпретація витвора мистецтв”. Завдяки цьому випускник-хореограф здатен до рішень педагогічних, науково-практичних та організаційно-управлінських завдань у хореографічній діяльності.

Таким чином, стратегічним завданням вищої художньої освіти у Росії є сприяння соціалізації студентів мистецьких спеціальностей: їх активного ставлення до соціальних проблем сучасного суспільства та формування їх самостійної, ініціативної, творчо орієнтованої особистості, а освітній стандарт спрямований на розуміння сутті та соціальної значущості своєї професії, знання основних фахових дисциплін, з розумінням їх взаємоз’язків, відчуття професійної відповідальності за результат своєї праці.

У Франції Міністерство освіти і звязків звертає увагу на важливість естетичного виховання дітей та молоді. “Естетичне формування визнано сьогодні складовою частиною виховання дітей та молоді. Воно впливає на формування їх особистостей, розвиває їх особистісну культуру та здатність до концентрації і пам’яті. Воно готує молодь до активної участі у житті суспільства, яке постійно змінюється” [6: 2]. Стратегічним завданням у галузі хореографічної освіти є “відкриття для учнів сутті практики танцю, з метою придбання навичок, які їм дозволять сформувати свою особистість, вдосконалити своє тіло, використовуючи пропонувані можливості це здійснити, збудувати свою незалежність та свій життєвий проект” [6: 3]. Тому, концептуальні та практичні основи мистецько-професійного виховання учнів звернені не тільки на професійне виховання майбутніх хореографів, а і на підвищення ефективності естетичного виховання дітей у материнській, початковій школах, колежах та ліцеях Франції засобами танцю. Навчальний процес у галузі хореографічного виховання регламентується “Схемою педагогічного керівництва” (*Schéma d’orientation Pédagogique*), де заклади мистецької освіти розглядаються як центри оживлення культурного життя країни, тому навчальний процес у вищих навчальних закладах спрямований на виховання хореографічно-педагогічного складу для здійснення естетичної підготовки учнів різних закладів освіти. Для підвищення якості вищої освіти майбутніх хореографів “Схемою педагогічного керівництва” передбачено відокремлення хореографічних спеціальностей за напрямками “Викладач класичного танцю” (*CERTIFICAT D’APTITUDE de danse Classique*), “Викладач танцю контемпорейн” (*CERTIFICAT D’APTITUDE de danse Contemporaine*), “Викладач танцю джаз” (*CERTIFICAT D’APTITUDE de danse Jazz*). Єдиним гарантом виконання цих завдань є Міністерство освіти і звязків, яке підтверджує свій статус вищої інстанції для контролю, оцінювання та перевірки концепцій естетичної підготовки закладів освіти. Така жорстка централізація мистецької освіти сприяє вихованню високо професійних викладачів танцю. Але відсутність засобів впливу освіти на розвиток соціальності майбутніх хореографів плюс посилення постмодерністських рис філософії танцю *contemporaine* призвело деяких хореографів до пошуку нових виражальних засобів, не завжди сприяючи ствердженню загальнокультурних та соціально-культурних цінностей які потребує населення країни. У балетмейстерських “композиціях часто виходять на перший план формотворні елементи, які врешті решт одержують естетичну знаковість” [3: 157]. Так, учні мадам Р. Шопіно вчать “розмовляти тілом” завдяки стилізаційним експериментам, а учні месье К. Брюмашона займаються “вільним рухом у вільному просторі” і вважають найбільш виразним та змістовним чинником хореографічного твору. А відомий хореограф мадам М. Маран “специфічно” відображає філософію краси у сучасному житті та суспільстві: “Якщо світ був би красивим, я би створювала красиві твори, подібні до пануючої в ньому гармонії. Шкода, але я, як людина, не можу абстрагуватись від реальності, котра мене оточує” [4: 335]. Адже завдяки чому глядач у цьому світі відчує себе гармонічною людиною? На жаль, “Схема педагогічного керівництва” не враховує можливості позитивного впливу

сучасного мистецтва на глядача. Проте, одним із призначень сучасного мистецтва у соціокультурному просторі – це демонстрація того, що розвиток соціальної спрямованості мистецтва, у першу чергу, потребує розвитку соціальності майбутнього автора мистецьких творів, по-друге, припускає розвиток позитивних моментів впливу видів мистецтв на соціальність людини та суспільства за допомогою утворення образу людини XXI століття у мистецьких творах, у тому числі і хореографічних. Вміння створювати такий образ залежить від знань емоційного життя людини, його внутрішніх спонукань, людських взаємин, соціальних та історичних процесів у світі, тому особливу актуальність набуває необхідність не тільки у професійному навчанні хореографів – педагогів, але і у соціальному вихованні.

Стандарт до кваліфікації “Викладач Танцю” у Академії Суспільних Мистецтв штату Індіана, США, поєднуються з “Держстандартами Утворення Мистецтв”, які розробив Консорціум Національних Асоціацій Утворення Мистецтв. Цей Стандарт спрямован на інтеграційний процес, у якому одне мистецтво може посилити і розширити інше. Формування здатності студентів до відкриття засобів інтеграції мистецтва є пріоритетним завданням вищої освіти. Перелік стандартних дисциплін спрямований на “вивчення подібностей та розбіжностей, які існують в рамках дисциплін, з хореографії, музики, театру та образотворчого мистецтва” [7: 2]. А послідовна програма навчання спрямована до фізичного, емоційного, соціального, інтелектуального, і естетичного розвитку студентів. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника характеризується “вмінням синтезувати і застосовувати свої знання в розробці танцю у інших областях (мовного мистецтва, математики, науки, соціальних досліджень)”. Танець допомагає студентам у більш повній мірі зрозуміти культурне розмаїття, історичні зв’язки, наукові поняття і процеси, а також інші “кроссдисциплінарні” (crossdisciplinary) концепції.

Треба зазначити, що в Україні створення національних стандартів вищої освіти справа не проста і тривала. Підготовлені проекти потребуватимуть ретельної експертизи та експериментальної апробації для подальшого їх запровадження. З періодичністю 4-5 років стандарти повинні обновлятися. Це пов’язано з динамічним розвитком хореографічного мистецтва, стихійним виникненням нових танцювальних течій, стилей які набувають сценічне втілення. Мова не йде про жорстку централізацію. Це не спроба підпорядкувати мистецтво завданням соціуму. Демократичне суспільство відкидає будь-яку диктатуру. Але координація цього процесу, можливо, через соціальну спрямованість освіти та профілізацію загальноосвітніх дисциплін, інтеграцію навчальної і практичної роботи, посилення впливу хореографії на гуманізацію соціальних орієнтацій студентської хореографічної молоді, що через їх майбутню творчість сприятиме зміцненню соціальних якостей характеру і розвитку просоціальної поведінки населення країни взагалі.

Стандартизація вищої хореографічної освіти, яка сприяє соціалізації, розвитку соціальності студентської молоді, збереженню національних хореографічних традицій та піднесення сучасної танцювальної культури народу, є актуальним завданням вищої освіти. Якщо студент буде вивчати, і внаслідок вільно володіти класичним танцем, українським, джазовим, контемпорейн у рівнозначних ступенях, то у процесі хореографічної діяльності у нього зявиться можливість вільного синтезу національних хореографічних традицій України з “класичними” стилями сучасної хореографії. Таким чином, через свою, зовсім нову пластику студент-хореограф знайде своє самовираження у суспільстві, сприяючи його зміцненню та розвитку. А посилення процесу освіти соціально-педагогічними засобами захистить особистість студента від руйнівного впливу псевдомистецтва, встановить відчуття відповідальності митця за ту роль, яку він виконує у суспільстві. Також міждисциплінарний зв’язок загальнопрофесійних і професійних дисциплін сприятиме розумінню студентами сутті та соціальної значущості своєї професії, розумінню їх взаємоз’язків, відчуттю професійної відповідальності за результат своєї праці. Навчання хореографії студентів мистецьких спеціальностей посилить інтеграцію видів мистецтв та створить умови до розуміння студентами мистецьких спеціальностей культурного розмаїття, історичних

зв'язків, для підвищення ефективності координації соціального виховання нової генерації засобами мистецтва, зокрема хореографічного.

Висновок. Таким чином, концептуальна довгострокова стратегія щодо подальшого вдосконалення та розвитку хореографічної освіти, підвищення рівня професійної, педагогічної, соціальної та особистісної культури хореографа сприятиме:

- підвищенню ефективності впливу хореографічного мистецтва на соціальний розвиток студентів у вищих навчальних закладах культури і туризму, мистецтва;
- соціальному розвитку не тільки особистості хореографа, а і його майбутніх учнів;
- посиленню позитивного впливу хореографічного мистецтва на загальну культуру населення країни.

Розробка та впровадження стандарту вищої хореографічної освіти дає можливість визначити вищий рівень професійного засвоєння хореографічних стилей та напрямів, окреслити перспективу їх розвитку і, таким чином, сприяти ствердженню загальнокультурних цінностей і соціально-культурного виховання, освіти, самоосвіти та самовиховання людини через танець, а отже, задовольнити культурно-естетичну потребу населення країни.

Тому, напрямом подальшого дослідження є розробка теоретичних та методичних основ формування соціальності студентів-хореографів.

#### **ЛІТЕРАТУРА:**

1. Про вищу освіту; закон України №2984-III, із змінами від 20 грудня 2006 р. / Верхов. Рада України. – Офіц. Вид. – К.: Парлам. вид-во, 2006. – 62 с. – (Закони України).
2. Рекомендації парламентських слухань “Про стан і перспективи розвитку вищої освіти в Україні”: Постанова Верховної Ради України від 4 червня 2004 року № 1755-IV // Офіц. Вісн. України. – 2004. – 26 с.
3. Чепалов О. Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст.: монографія / Олександр Чепалов. – Х.: ХДАК, 2007. – 343 с.
4. Boisseau R. Panorama de la danse contemporaine: 90 choreographes / Rosita Boisseau. – Paris: Textuel, 2006. – 607 p.
5. Государственный образовательный стандарт высшего профессионального образования: направление 540700 художественное образование / Министерство образования и науки Российской Федерации. – М., 2005. – 47 с.
6. Enseignement de la danse: Schéma d'orientation pédagogique / Ministère de la culture et de la communication. Direction de la musique, de la danse, du théâtre et des spectacles. – Paris, 2004. – 24 с.
7. Indiana Academic Standards for Dance, 2004 / Indiana Academic Standards for Dance The IPFW Community Arts Academy Addresses these standards for grades K-12.
8. URL: <http://ideanet.doe.state.in.us/standards/welcome2.html>